

ZA 18 DINARA

dobit ćete dvije emigrantske edicije, ako naručite obe zajedno: veliki »JADRANSKI KALENDAR« i mali džepni kalendar »SOČA«.

ISTRA

ZA 18 DINARA

veliki »JADRANSKI KALENDAR« sa 200 stranica štiva i šezdeset slika i mali luksuzni džepni kalendar »SOČA« sa svim potrebnim podacima.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

POGINUO JE KRALJ JUGOSLAVENA ALEKSANDAR I.

Cijeli Jugoslavenski narod zadeslo je golemi udarac. Udarac je to, koji nećemo nikada preboljeti, jer je nestalo onoga, koji je u Jugoslavenskom narodu bio doista Najveći. Pao je Veliki Kralj Jugoslavena, Kralj Heroj i Državnik. Poginuo je mučeničkom smrću u momentu, kad je svojim posjetom savezničkoj Francuskoj htio da doprinese usavršenju svog životnog djela, u momentu, kad je poduzimao loš jedan veliki korak u interesu svoje zemlje i svoga naroda, kao i u interesu čitave Evrope. Veliki junak u ratu, On kao veliki državnik posljednjih nekoliko godina u vanjskoj politici stvara djela, kojima je bio cilj što bolja organizacija mira. I sada na putu u Francusku, gdje je imao da učini mnogo u

interesu mira i međunarodnog zblžavanja, On pada od zločinačke ruke. Atentat na Nj Vel. Kralja Aleksandra bio je zato i atentat na Jugoslaviju i Jugoslavena i atentat na svjetski mir. Nestalo je jednoga od Onih, koji uistinu žele mir, koji ne žele da se vrate ratne grozote, da se ljudi međusobno ubijaju. On, koji je svim tim grozotama gledao godinama u lice, On, kome se ne može zanijekati najveće junaštvo, On je s najvećim žarom radio na očuvanju mira. Ko ga je mogao ubiti? Ubili su ga oni, kojima su takva nastojanja bila na putu. Oni, koji ne žele mir. Ali ti su se u svojim računima prevarili. Ne samo da će Jugoslaveni nastaviti veliko djelo svog Kralja, nego je danas i čitava Evropa u

svom zgražanju zbog groznog atentata na strani Jugoslavije i na strani Francuske, koje su za mir žrtvovale Kralja Aleksandra i ministra Barthoua. Francuska i Jugoslavija, koje su danas vezane najdragocijenijom svojom krvlju postaju bedem mira, postaju temeljem jedne nove evropske organizacije, koja će značiti preporod Evrope. Poslijeratna historija ulazi u drugu svoju veliku fazu, obilježena imenom Velikog Vladara svih Jugoslavena, palog za stvar mira, za stvar civilizacije, za stvar čovječanstva.

Nek je vječna slava Viteškom Kralju Jugoslavena, velikom borcu za sreću Jugoslavije, za međunarodnu pravdu i mir!

MUSSOLINIJEV GOVOR U MILANU

U svom velikom govoru, koji je održao Mussolini 7 oktobra u Milanu, on je među ostalim rekao i ovo:

»Ja ću pred vama djelomice prokrstariti preko horizonta ograničujući se na zemlje koje granice s nama i prema kojima treba da imamo stav koji ne može da bude stav indiferentnosti, nego ili stav neprijateljstva ili stav prijateljstva. Počnimo od Istoka prema Zapadu. Jasno je, da nema velikih mogućnosti da poboljšamo naše odnose sa susjedima preko Snježnika i preko Jadrana, dok budu i dalje bjesnile preko novina polemike, koje nas pogadjaju u najživlji dio našega mesa. Prvi uslov za jednu politiku prijateljstva, koja se ne bi zaledila u diplomatskim protokolima već bi prodrila, bar malo u srce masa, prvi uslov jeste da se ni najmanje ne dovodi u sumnju hrabrost one talijanske vojske, koja se borila za sve, koja je ostavila komade mesa u rovovima Krasa, u rovovima Makedonije i u rovovima Blinija; koja je dala preko 600.000 mrtvih za zajedničku pobjedu, za pobjedu koja je počela da bude zajednička tek u junu i na obalama Pjave. Ipak mi koji se osjećamo jaki i koji smo jaki možemo da pružimo još jedanput mogućnost sporazuma, za koji postoje tačni i stvarni uslovi.«

Pariski »Echo de Paris« osvrće se na govor pretsjednika talijanske vlade, održan u Milanu. Diplomatski suradnik Pertinax odmah u početku svoga članka veli, da taj govor pretsjednika talijanske vlade ne može umiriti Francusku. Pisac članka postavlja pitanje, na koji način Mussolini misli voditi međunarodne pregovore. Odmah sam odgovara na to pitanje ovako:

»Što se tiče Jugoslavije, Mussolini po posljednji put kaže, da je sporazum moguć. Međutim traži kao uvjet, da se sa druge strane Jadrana napusti kampanja protiv glava talijanske vojske, jer da ta kampanja pogadja u živac cio talijanski narod. Da li se ta kampanja nastavlja? Ako se nastavlja, mi onda ne možemo zaboraviti, da je tu kampanju otpočeo jedan talijanski list u Zadru i nastavlja jedna talijanska radio-stanica u Bariju, a članci listova u Jugoslaviji, koliko su god bili ostri, bili su samo odgovor na to. Između te dvije zemlje ne postoji nikakav konkretan spor. veli i Mussolini. 1932 godine je jugoslovenska vlada dala talijanskim optantima u Dalmaciji, kojih ima svega 4000, povlastica bez precedenta. Međutim živi 600.000 Jugoslovena na talijanskom zemljištu, a njima nije dana čak ni jedna od olakšica, koje su nedavno dane stanovnicima Južnog Tirola. Prema tome vođa talijanskoga naroda nema za što da se žali na Jugoslaviju. Suradivanje tih dviju zemalja će doći, ako Italija prizna teritorijsko jedinstvo i nacionalno dobro Jugoslavije. Ako Italija prizna, kako to veli Mussolini, nezavisnost Austrije, zašto je Mussolini odbio, da se sporazumi sa državama, koje su u tom pitanju također jednako zainteresovane. Zašto je onda Mussolini dao Alojziju instrukcije, da u Zeneri odbija sporazum u pitanjima, kojima je bio cilj, da se sačuva ta nezavisnost? Talijanska se vlada nada, da će dobiti ustupaka u Africi, ali ni po čemu se ne vidi, što bi Italija bila voljna, da daje Francuskoj!«

Osvrćući se na govor g. Mussolinija g. Hervé u pariskom listu »Victoire« piše između ostalog:

»Smijem li ovdje reći da spoljna politika g. Mussolinija izgleda kratkovidnija nego njegova unutrašnja politika i da mi njegov revizionizam u pitanju ugovora o miru izgleda lišen smjlosti i da se zaustavio na pola puta? »Naši dobri prijatelji i rođaci Talijani, nalaze se u istom stanju nerвозe kao i mi u pogledu Njemačke ali oni su porred toga u takvom stanju i s obzirom na države nasljednice bivše imperije Habsburške.«

G. Vladimir D' Ormesson komentariše govor g. Mussolinija u »Figaru« i između ostalog pita, da li je tačno ono što je g. Mussolini rekao, da je on posljednji put sad nudio sporazum Jugoslaviji. G. Vladimir Ormesson se pita, da to nije možda prvi put? Ali pisac članka ipak je zadovoljan što je uspješno podvučena ideja sporazuma. Pisac se ujedno osvrće i na Glasove po kojima bi Francuska imala da izvrši neku vrstu arbitraže između jugoslavije i Italije. G. Vladimir Ormesson nalazi da je ta riječ vrlo nezgodna. »Arbitar, veli pisac, to onda znači sudija. Međutim, mi nemamo da sudimo ni Italiji ni Jugoslaviji. Uostalom, mi smo saveznici i prijatelji Jugoslavije. Mi smo prema tome u vrlo dobrom položaju da možemo pružiti u interesu evropskog mira svoje usluge u cilju olakšavanja jadranskog stišavanja i zblizavanja između dvaju susjeda.«

Saint Brice se u »Journalu« osvrće i na onaj dio govora g. Mussolinija koji se tiče Jugoslavije, nalazeći da ostri ton u kome je g. Mussolini govorio o Jugoslaviji nije mnogo podesan kad se on tiče jednog tako ponosnog naroda kao što je jugoslovenski.

G. Bernus piše u listu »Journal des Debats« o g. Mussoliniju i odmah u početku napominje da se govor ima tumačiti obzirivo. Pišući o onome dijelu govora koji se tiče Jugoslavije, g. Bernus kaže da je g. Mussolini ipak nagovijestio mogućnost talijansko-jugoslovenskog sporazuma ali pisac članka pita

LAV SVETOGA MARKA TJERA DIVLJE HORDE SLAVENA . . .

MARŠAL BADOGLIO POČASNI GRADANIN GORICE

Otkriće spomenika na Sabotinu - Govor nadbiskupa Margottija Napadaji načelnika Pascolija na Slavene

Trst, oktobra. — 30 septembra je na svečan način otkriven spomenik palima na Sabotinu. Na tu proslavu je došla vojska, mnogi generali, bivši vojnici 77 i 78 regimente koji su bili u borinama na Sabotinu za vrijeme rata, sve vlasti itd.

Don Morando, bivši oficir, blagoslovio je spomenik, uz asistenciju don Alтана, kapelana milicije.

Iza osvećenja govorio je novi gorički nadbiskup Margotti.

On je govorio o junaštvu i slavi talijanskog vojnika i njegovih vođa koji su ga vodili k pobjedi (prema »Piccolu«), a iza toga je bilo svečano primanje u općini.

Načelnik Pascoli je predao maršalu Badogliu, bivšem komandantu trupa, koje su se borile na Sabotinu, povelju na pergameni kojom se imenuje Badoglija počasnim građaninom Gorice. On je, uz ostalo, rekao da je

lav svetog Marka potjerao svojom rikom divlje horde Slavena i Nijemaca,

koje su se bile spustile iz divljih sjevernih šuma na sunčano tlo Italije.

Naši ocevi su čuvali talijanstvo ovoga grada od zasjeda i požuda onih Slavena, koji još i danas, u svojoj nemoći bacaju bijesnu pjenu svoje nezahvalne balkanske duše na našu slavnu vojsku.

Tu je prisutan i naš seljak, kaže dalje Pascoli, koji se za vrijeme rata stodički pustio strijeljati za svoje talijanstvo(?)!

General Badoglio je na to odgovorio u istom duhu. Aludirajući na rat s istočnim susjedom, rekao je:

»Ovom prilikom obraćam sa ovog ognjišta talijanstva misao odanosti kralju i Duceu, koji sa tolikom simpatijom gleda u vojsku. Usput spominjem da će u najbližju budućnost objasjati nova slava našu junačku vojsku. Narod može punim povjerenjem gledati u novi izlazak talijanskog sunca.«

Cijela ta proslava prošla je u potpuno antislavenskom i ratnom duhu.

Premetačine i zaplijene hrvatskih knjiga na Roveriji

Prijetnje karabinjera radi pozdrava iz Jugoslavije Karabinjeri otimlju privatna pisma

Pula, oktobra 1934. Ovih dana su karabinjeri banuli iznenada u kuću Vrtačić Ivanu iz Juršića. Tražili su da im dade pismo, koje je toga dana dobio od sina iz Jugoslavije. Vrtačić im je pismo dao. Iza toga su karabinjeri preokrenuli cijelu kuću. Našli su par hrvatskih knjiga i »Istarske narodne pjesme«, koje su zaplijenili.

Iza toga su otišli u Divjiće i tu su izvršili temeljitu premetačinu u kući Bašića Mate. Kada nisu kod njega ništa našli, pozvali su ga u svoju kasarnu i tu je brigadjer na njega vikao i zahtijevao da mu preda hrvatske knjige i pisma iz Jugoslavije. Kada nije ništa mogao dobiti, zaprijetio je Bašiću, da će ga tužiti prefektu u Puli.

Toga dana su bili pozvani u kasarnu i Bršćić Ivan, Juršić Frane, kantunjer Jože, Josip Macan i Lovre Velikanja, svi iz Juršića. Njih je u pismu iz Jugoslavije pozdravio sin Vrtačić Ivana. Oni su se morali pravdati da nemaju sa Vrtačićem nikakvih veza, ali karabinjer im nije vjerovao. Javio je »slučaj« prefektu u Puli, pa će se ti nevini ljudi morati ovih dana pravdati i pred prefektom radi tog pozdrava, kojega oni nisu nikako prouzrokovali.

Narod je pod mučnom impresijom tih događaja i svak se boji da primi pismo od koga rođjaka iz Jugoslavije, jer karabinjeri paze na pošti i oduzimlju svako pismo koje stigne.

Karabinerji ubili nekega Vidmarja iz Godoviča

Idrija, 9 oktobra 1934. (Agis.) — V Godoviču so imeli pred kakimi desetimi dnevi poroko. Ko so se gostje veselili vračali zvečer domov, se je neki Vidmar iz Godoviča preveč približal vojaškim utrdam, katere stražijo karabinerji. Ker se baje ni hoteli ustaviti, ali ni slišal, kar se za gotovo še ne ve, je karabiner po pozivu začel streljati na nesrečnega človeka,

ter ga ranil z več strell. Rane so bile tako nevarne, da je nesrečnež obležal na mestu mrtav.

Točni podatkov o tem nesrečnem dogodku, ki je stal dragoceno življenje enega našega človeka, do sedaj še nimamo.

Tako se je število žrtve krvavega fašističnega režima zopet povečalo.

ŠE O ARETACIJAH V ČRNEM VRHU

Trije aretiraci izpušćeni.

Gorica, 9 oktobra 1934. (Agis.) — V zadnjem času smo dobili zopet nove vesti o obširnih aretacijah, ki so bile izvršene pred kratkem v Črnem vrhu in okolici. Kot smo zvedeli, so bile trije izmed aretirancev po nekaj dnevnih izpušćeni na svobodo, med tem ko so vse druge obdržali. Dosedaj nam je znano samo to, da so izpustili dne 3. t. m.

Rudolfa Viktorija iz goriških zaporov. Za ostala dva pa nam imena niso znana. Baje je bil izpušćen Poženel Dominik, toda ta vest ni potrjena. Zvedeli smo nadalje, da sta bila aretirana med drugimi posestnik Rudolf Dominik, star 49 let, iz Črnega vrha in cestar Rudolf Jakob, star 31 let iz Črnega vrha.

TRI MJESECA ZATVORA I 1.356 LIRA GLOBE ZA POKUŠAJ PEČENJA RAKIJE

Trst, oktobra. — U Gorici je osuđen Mihelić Jože iz Pedrova kod Ribemberga na 3 mjeseca zatvora, 1.356 lira globe i plaćanje sudbenih troškova radi toga što je uhvaćen od finanaca pri pokušaju pečenja rakijske.

10.589 lira globe za 6 prokriomčarenih volova

Trst, oktobra. Franc i Viktor Trošt iz Predgrize kod Idrije osuđeni su od goričkog suda na 10.589 lira globe radi toga, što su iz Jugoslavije doveli šest volova.

DEVET MJESECI ZATVORA I 10.408 LIRA GLOBE ZA 12 LITARA RAKIJE

Trst, oktobra. — U Gorici su ovih dana osuđeni Mihael Zelinskič, Božo Kodromac i Josip Jeronić radi toga, što su bez dozvole ispekli 12 litara rakijske. Osuđeni su svaki na 3 mjeseca tamnice, a povrh toga sva trojica zajedno na 10.408 lira globe i plaćanje troškova.

UHAPŠEN RADI PRELAZA GRANICE

Trst, oktobra. U Brestovici je uhapšen Blažič Wolfgang pok. Antona, star 26 godina, i odveden je u zatvor. Uhapsili su ga karabinjeri iz Opatjega sela radi toga, što je optužen da je bio prešao u Jugoslaviju bez putnice.

OBLJETNICA SMRTI ZLOGLASNOG FASISTICKOG UCITELJA SOTTOSANTIJA

Trst, oktobra. — »Popolo di Trieste« od 3 o. mj. donša: »Sutra se navršava pet godina od junačke smrti crne košulje Francesca Sottosantija. Uzbudljiva misao svih fašista je okrenuta našem mučeniku.«

Sottosanti je bio onaj fašistički učitelj koji je pljuvao našoj djeci u usta i koji je jedne noći nađen prostrjeljene glave.

zašto g. Mussolini kaže da sporazum nudi »posljednji put«. Inače, g. Bernus vjeruje u mogućnost sporazuma.

Interesantan je odjek Mussolinijeva govora u Njemačkoj. Glavni Hitlerov list »Völkischer Beobachter« je dodao od strane redakcije u pasusu gdje g. Mussolini govori

o nepovoljnom pisanju jugoslovenske štampe o Italiji slijedeće: »Ovi napadi jugoslovenske štampe su, kao što je poznato, bili samo neminovna posljedica krupnih ispada fašističke štampe protiv Jugoslavije.«

TALIJANSKA „POSUJILNICA“ U POSTOJNI I JUGOSLAVIJA, KOJA GLEDA

Blagoslov zgrade i Ducea. — Govor prefekta Tienga.

Trst, oktobra. — Koncem prošlog mjeseca je svečano osvećena zgrada filijale »Cassa di risparmio triestina« u Postojni. Koliku važnost pridaje fašizam toj ustanovi, iza uništenja naših zadruga, vidi se i po tome što je blagoslovu prisustvovao i prefekt Tiengo, a blagoslov je izvršio postojnski dekan.

Dekan je blagoslovio zgradu i na koncu sazvao božji blagoslov na sav talijanski narod, na kralja i na Mussolinija.

Iza toga je govorio prefekt Tiengo. On je u svome govoru, između ostaloga, rekao:

»Vaš rad je vidan i priziran kao što su prozirna stakla na vašim prozorima. Takovi moraju da budu svi Talijani, ispravni i pošten, naročito na ovoj svetogranici domovine, gdje sve bilježe neprijatelji domovine, a naročito neispravnosti.«

Prvi »zaključak« toga dana je bio taj što je pretsjednik »posujilnice« Trevisani darovao fašističkoj pripomoćnoj akciji 5.000 lira na račun svečano otvorenog zavoda .

BIVŠI FASISTIČKI SEKRETAR ISTRE RELI SELI U TRST

Pula, oktobra. — Bivši fašistički sekretar za Istru Giovanni Reli seli ovih dana u Trst. U Trstu su mu dali jedan sporedan plaćeni posao, kao svojedobno Giunti, da ga utješe radi gubitka položaja pokrajinskog sekretara.

OPATIJA JE PRODALA TRAMVAJ LJUBLJANI

Sušak, oktobra. — Već smo javili da je Opatija bila ponudila ljubljanskoj općini 20 tramvajskih vagona na prodaju. Doznajemo da je ovih dana posao zaključen, te da je već počela Opatija s izučavanjem vagona Ljubljani.

Čim smo prvi put bili javili o toj prodaji, u Opatiji i na Rijeci je bila nastala uzbuna. Fašisti su se našli povredjenima tom prodajom i intervenirali su da se ta kupovina poništi, jer da se time krnji čast Italije. — Čim je sada došlo do te prodaje znači da se Opatija zbilja nalazi u slabim vodama.

IZ UREDNIŠTVA

MNOGE VIJESTI IZ JULIJSKE KRAJINE I PAR ČLANAKA MORALI SMO IZ OVOGA BROJA IZOSTAVITI, PA MOLIMO NAŠE IZVJESTITELJE I SARADNIKE DA SE STRPE DO IDUĆEG BROJA.

REDAKCIJA.

KALENDARI JUGOSLOVENSKE MATICE ZA GODINU 1935

izašli su iz štampe prije nekoliko dana. Prodaju se:

1. Veliki stolni i zidni tjedni kalendar po 12 Din.

2. Mali džepni kalendar po 2 Din komad. Kalendar se ukusno opremljeni i prodavaju se u korist promicanja ciljeva »Jugoslovenske Matice« koja se brine za naše sunarodnjake, koji su morali da napuste svoju rodnu gruču. Džepni se kalendar osobito preporučuju školskoj omladini, a stolni i zidni svakome uredu i svakoj rodoljubivoj kući.

Kalendar se naručuje kod Izdavača: Jugoslovenska Matica, Zagreb Varšavska (Samostanska) ul. 6. — Tel. 75-43.

ZA 18 DINARA

DVA EMIGRANTSKA KALENDARÁ

Veliki emigrantski »Jadranski kalendar« i mali džepni kalendar »Soča« za samih osamnaest dinara dobije svatko ko naruči oba kalendara zajedno. Kada se naruče oba kalendara mi sami plaćamo poštarinu, tako da obje edicije dajemo zapravo za 15 dinara. Za tu svotu ne dobije se nigdje veliku knjigu sa preko 200 stranica teksta i šezdeset ilustracija i džepni kalendar na finom papiru sa mnoštvom slika, statistika i svih mogućih podataka.

Osim toga su to potpuno naši emigrantski kalendar, koji tretiraju naša pitanja i u kojima su podaci i štivo takovi da interesiraju svakoga emigranta. Osim koristi koje daju te edicije raznim uputama, u njima se nalazi i zabavna i naučnoga štiva, koje se nalazi na dostojnoj naučnoj i umjetničkoj visini. Objek knjige izlaze iz štampe ovih dana, pa ih naručite čim prije. Time vršite ujedno i svoju emigrantsku dužnost.

UŠTIPCI

De Cicco — kavaljer

Iz Pule nam javljaju da je poznati medulinski učitelj De Cicco postao »Cavaliere del ordine della Corona d'Italia«. To odlikovanje je ustrojeno odmah iza kampanje u »Corriere istriano« protiv naših sela na Puljsini. Tu kampanju je bio poveo De Cicco uz pomoć svoga šurjaka, koji sjedi u redakciji »Corriere«. — Sada je došla i nagrada.

Ujedno je De Cicco premješten u Pulu za učitelja. Njegovo mjesto u Medulinu će valjda zauzeti učitelj Martić iz Ližnjana, rodom sa Krka, koji je još gori, ako je to moguće, od De Cicca.

Kada bi De Ciccovi pretpostavljeni znali što je on govorio o disciplini i junaštvu milicije kada se povratio sa manevara (gdje je sudjelovao kao centurione) na Učki, sigurno bi se par puta promislili prije nego bi ga odlikovali »kavaljerstvom«.

Poljsko-talijanski komplimenti

Puljski »Corriere istriano« od 27. septembra donosi članak pod naslovom »Un regimento di Mussolini vale più di tutta la Piccola Intesa« (Jedna Mussolinijeva regimenta vrijedi više od cjelokupne Male antante). U tom članku citira pisanje poljskog lista »Kurier Polski«, u kojem se kaže da politička rješenja u Evropi zavise o Italiji, jer Evropom drma — Mussolinijeva vojska. Kakva Mala antanta, kakav Beneš, kakav Hitler. Dosta je jedan Mussolinijev puk, pa da se svi — zajedno sa Malom antantom — sakriju. — To — kaže »Corriere« — pišu Poljaci — a kada to kažu Poljaci onda mora da je tako.

Mi donajmo tu vijest bez komentara. Stavljamo je — mjesto svakog komentara — u »Uštipke«.

Jude Iskarioti iz Zadra

Zadarski »San Marco« donosi popis zadarskih izbačenih i kažnjenih fašista. »San Marco« iz nazivlje Judama Iskariotima, jer da su, kao Talijani, izdali domovinu. Evo imena tih »Juda iz Kariotae«:

Anto Štipčević, Petar Štipčević, Božo Krstić, Musap Milan, Ratković Josip, Kollar Eugenij, Jelenković Anton, Ratković Petar, Petani Simun, Mazija Anton i Maršan Umberto.

Medju svim tim fašistima, eto, ni jednog sa talijanskim prezimenom. A s takovim prezimenima puni »San Marco« svake sedmice svoje stupce, jer u Zadru drugih — nema.

Ako »San Marco« hoće da traži Jude može da ih nađe i u svojoj redakciji — i to one prave — čiji djedovi još nose kuparan i crvenu kapicu. — Ali za »San Marco« je i crvena kapica znak talijanstva — pa on na temelju te »logike« ima uvijek pravo.

„Objesna“ dječurlija u Puli

Pod tim naslovom (Infanzia petulante) donosi »Corriere istriano« jedan članak u kojem kaže:

»Jedna obesna grupa dječurlije između 8 i 10 godina ide po kavanama i perivojima i traži od gostiju milostinju. Kada se ta dječurlija namjeri na kakovog stranca scena postaje još gora i antipatičnija. Pozivljemo policiju da učini reda među tom obesnom dječurlijom, i neka im se to zabrani, kako ne bi sramotili Pulu sa tim antipatičnim običajima«.

Za »Corriere« su to »obesna« dječurlija i »antipatični« običaji. »Corriere« bi bio mnogo manje antipatičan građanima Pule kada ne bi na taj način pisao o toj gladnoj, a ne obesnoj djeci, i kada bi preporučio neke druge mjere za odstranjenje toga zla, a ne intervenciju policije.

Da — ali to je u stilu Mrakovog fašističkog poslanstva.

POTURCENA RAJA.

»Il Popolo di Trieste« piše: »Sada tek doznajemo za žalost, koja je zadesila poštovanog profesora Ervinia Pocara iz Gorice, brata našeg neprežaljenog kolege Sofronia Pocarinija...«

Dakle: jedan brat se zove Pokar, a drugi se zvao Pocarini. Pa da nije ta naša nesretna Julijska Krajina slična nekadanjoj turskoj Bosni. Jer i tamo se jedan brat zvao Jovo, a drugi Mehmed i od toga su nastali Jovanovići i Mehmedovići, baš kao i ovi naši Pokari i Pokarini.

INSPEKTOR KAPELANA FAŠISTIČKE MILICIJE POČAŠČEN OD SVETOG OCA PAPE

Prst, oktobra, 1934. — Tršćanski »Il Popolo« od 6 o. m., javlja da je Sv. Otac Papa svojim dekretom od 22. septembra imenovao svojim kućnim prelatom Gr. Uf. Don Michelangela Rubina, generalnog inspektora svih kapelana fašističke milicije. »Popolo« kaže: »Tako i Crkva kao i vlada cijeni djelo dobra, koje salezijanac Don Rubino vrši, nagradivši njegovu živu i blagotvornu aktivnost«.

List »Istra« je u svoje vrijeme donio opširniji prikaz te aktivnosti don Rubina i citirao je njegovu izjavu, koje su u skladu s ratničkim mentalitetom fašističke milicije.

LITTORIA — NOVI NEUSPEH!

Ljubljana, 6 okt. 1934. (Agis). Fašistično časopisje je bilo u zadnjem času polno kričućih naslovov, polno slavospevov in polno slik o Littoriji. Iz vsega se je dalo razsoditi, da gre za veliko stvar in za dogodek, kot jih je malo.

Izsušeno močvirje nižje Rima in vsa dela okoli njega so že nekaj let bila ena glavnih atrakcij, s katero je fašizem vzdrževal ljudstvo v pričakovanju in s katero ju tudi povzročil, da napetost in zanimanje zanj ni odnehalo. Italija je prenaseljena. Ko so se zaprle meje drugih držav, ko je gospodarska depresija po vsem svetu prignala na tisoče izseljencev nazaj domov, je postal ta problem prenaseljenosti za Italijo še bolj pereč. Za fašizem je bila torej ena prvih nalog, da poleg vsega že z ozirom na dejstvo, ker je velik del Apeninskega polotoka neplodovit, preskrbi ljudstvu dovolj rodovitne in plodne zemlje. Ker bi bilo doma to vprašanje v celoti nerešljivo, je obrnil del svoje pozornosti tudi preko mej. Celih 10 let in še več pa je ostajal fašizem pri izvajanju svojega političnega programa. S svojimi političnimi perturbacijami, s skoki z ene na drugo stran v zunanji politiki, pa se je popolnoma oddaljil od rešitve tega vprašanja s to edino možnostjo. Njegova ekspanzija, nasilna v vseh početkih, je odbila vsako prijateljstvo s sosedi. Ker se na ta način ni dalo rešiti prenaseljenosti, je bilo treba nujno skrbeti za druge načine in to, da se da čim več možnosti za oploditev čim večjih kompleksov neplodne zemlje. Znani so vsi mogoči ukrepi in nagrade za krčenje kršne zemlje in gmajn, kar pa je bilo še vse premalo. Ljudstvo je po nad desetletnem delu fašizma zahtevalo več: uresničitev vsaj dela obljub, zahtevalo je, da se preide od političnega dela h gospodarskemu in socialnemu, s čimer naj bi tudi fašizem vsaj deloma opravičil svoj obstoj.

Mussolini je dal izsušiti močvirje, ki ga je namaklo morje. Delo danes še ni popolnoma končano, a na že izsušeni zemlji so bili pobrani prvi plodovi in pred nami vstaja v glavnem videz bodočega celotnega dela in uspeha. Kmalu, ko je bil del močvirja izsušen, je postavil Mussolini temelje za novo mesto, ki ga je krstil s imenom Littoria. Danes to mesto že stoji, moderno, z ravnimi in širokimi ulicami, vsem higijeničnim in sodobnim zahtevam ustrezajočimi stanovanjskimi stavbami, s posebno impozantnim magistratom in s čisto v novem slogu zidano cerkvijo. Beograjska »Politika« pravi, ko piše koncem avgusta o tem: »Če bi sodili po Littoriji, katere ulice so asfaltirane, a hiše naravnost monumentalne palače, bi si mislili, da je standard italijanskega meščana mnogo višji od angleškega ali nemškega. Toda o tej zablodi nas prepriča takoj jedilni list prve restavracije, kjer ne morejo postreči z drugim kot z makaroni in fetučini (rezanci), brez mesa in zelenjave«. Ta, naš prvi videz še ne tako močan argument, deloma kaže o položaju mestnega in okoliškega prebivalstva.

Mussolini je s tem hotel na hitro pristopiti k rešavanju tega težavnega gospodarskega problema in pokazati, kako ga namerava reševati. Mimogrede pa smo se h koncu prejšnjega odstavka dotaknili že enega dejstva, ki vsaj deloma pokazuje pravo sliko. O neuspehu samem pa bi bilo še prezgodaj govoriti, dokler ne dovolj povdarimo vsega, kar je fašizem polagal in kar je fašizem pričakoval od tega prvega »znaka« zboljšanja položaja in največjega uspeha fašistične gospodarske politike. Po predvidevanju vladajočih naj bi baš Littoria tvorila oni temeljni kamen, ki naj bi bil jasen porok za vso nadaljno gospodarsko politiko, porok, da so temelji fašističnega gospodarstva zdravi in da bo pot v tej

smeri trdna in uspeh gotov. V tem smislu je bila usmerjena tudi vsa organizacija fašističnega časopisja. Ta je hotela in hoče ustvariti med ljudstvom, ki se o resničnem položaju ne more prepričati, sliko o velikanskem neuspehu. Toda take stvari navadno ne uidejo zunanjemu svetu izpred oči. Danes kot nikoli pazno slede fašizmu in zlasti njegovemu gospodarskemu udejstvom. Vsa napovedana dogodek, ki naj bi kazal na gospodarsko zboljšanje pa danes v tem splošnem kaosu, zbudi vseobčo pozornost. In tu so se porodili prvi dvomi o resničnem uspehu in prve ugotovitve o resničnem položaju. Iskazalo se je, da izsušena zemlja sama ne more nuditi nikakih pogojev za uspešno in plodno kmetijstvo. Zito, radi peščene morske podlage in radi pomanjkanja dežja ne more uspevati ter dokončno dozoreti. Mesto lepega rumenega žitnega klasja, se vidi ob času zoritve ožgano bilje. Vrto v rožami ni videti. Že danes je jasno, da zemlja ne bo mogla nuditi onega, kar so pričakovali in obstoja celo bojazen, da se niti sama ne bo mogla vzdržavati. Kmetje, bivši bojevniki, katerim je Mussolini podaril to zemljo, »ker so se žrtvovali za domovino« in jih naselil v mestu in okolici, bodo le s silo in muko vezani na to zemljo. Pomagalo jim se le malo ali nič. Eden zunanjih znakov položaja kot je danes, je jasno na kratko že opisan v citirani »Politiki«: »Med modernimi palačami in siromašnim prebivalstvom je velika disharmonija, kar pada že na prvi pogled v oči. Littoria je razdeljena v ojakom, siromašnim ljudem, prepadelega obraza in slabo oblečenim, med tem ko so littorijske hiše po zunanjem in notranjem izgledu take, kot bi bile gradene za vojne dobičkarje. Vse je do podrobnosti urejeno, po zakonih najmoderneje tehnike. Le ljudje, ki so v teh hišah, ki hodijo po ulicah, izgledajo kot da niso za vse te udobnosti in za red, pa če hočete tudi za to čistoto«.

Ze teh par dejstev vrže pravo senco na toliko opevani »uspeh«. Če se pa ozremo še na drugo stran, se nam bo razgalila še bolj vsa resnica o položaju. Če se h koncu vprašamo namreč še po tem: kje je dobil režim sredstva, da je lahko izsušil močvirje in postavil na njem tako moderno mesto? Ali je to morda iz preostankov blagostanja ostalega italijanskega ljudstva? Ne! Celo desetletje je fašizem postopoma nalagal vedno večja in večja bremena na ramena ljudstva. V tem se je pokazal strokovnjaka. Končno je moral vsaj deloma pomiriti nestrpnost mas. Zaletel se je v izsuševanje. Saj niso niti tako daleč preiskali, da bi ugotovili kakovost zemlje in položaj z ozirom na klimo. Končno pa vendar tako novo mestce z nekaj tisoč prebivalci in ta košček izsušene zemlje še ni nikak znak, ki ga smemo smatrati za resen korak k splošnemu zboljšanju. Ali bo lahko fašizem v današnjem obupnem gospodarskem položaju še dalje šel po tej poti in vse to umetno vzdrževal? Če na eni strani vzame ogromni masi, da se da par ljudem, s tem še ni rešeno prav nič. Položaj italijanskega ljudstva se dnevno slabša. Ze to dejstvo samo vsebuje vse ostale argumente.

Littoria je danes le eden mnogih, a najbolj vidnih dokazov, kako se gospodarski položaj ne zboljšuje, kako ga fašizem, kljub temu, da se vsaj na zunanji trudi nekaj pokazati, ne bo nikoli zboljšal. Šele kadar se bodo gradila taka mesta ob veselju vsega ljudstva, ki bo samo od sebe pokladalo kamne, bo značilo tako delo uspeh. Danes, ko se je gradilo vse spremljano s kletvami izsesanega in izmозganega malega človeka pomeni in bo v zgodovini pomenilo kot neuspeh. In ta neuspeh bo padel v zgodovini v breme fašizmu. — šk —

ŠTIRINAJSTO LETO KOROŠKEGA PLEBISCITA

Ljubljana, 6 oktobra 1934. (Agis). Jesenski meseci so za naš narod polni žalostnih obletnic. Obnavljajo se spomini na črne dneve naše zgodovine, ki se vrste: 6. september, 10 oktober, 17. oktober, 12. november itd.

Med te črne dneve je zapisana tudi žalostna obletnica koroškega plebiscita, ki nam je odtrgal kos najlepše slovenske zemlje, slovensko Koroško. Štirinajsto leto bo poteklo 10. t. m., to bo štirinajsta obletnica koroškega plebiscita, ki nam je odvzel in zaslužnil sto tisoč Slovencev. Koroški Slovenci so za Slovenci in Hrvati v Julijski Benečiji najbolj zatirani del našega naroda v tujini. Avstrijski Nemci, so ob prevratu obljubili koroškim Slovencev svobodo in vse pravice, kar jim danes več ne priznajo. Odvzeli so jim slovensko šolo, izgnali slovensko učiteljstvo, izgnali zavedno inteligenco, iztisnili slovensko besedo iz vseh uradov, iztisnili jo hočejo celo iz cerkve in slovenskih domov in danes gospodarijo nad brezpravno rajo popolnoma samovoljno. Tudi narodna pesem jim je na poti, zatreti jo hočejo in uničiti našega človeka kulturno in gospodarsko.

Kljub nepretrganemu stoletnemu nemškemu raznarodovalnemu pritisku pa nam je slovenska Koroška v ponos. Zavedni Korošci se niso ustrašili žuganja in besnega nasilstva ob plebiscitu in so z nad petnajst tisoč glasovi dokazali, da so in hočejo ostati. Vsi poskusi v štirinajstih letih, da bi zatrli slovensko narodno pesem in izgnali slovensko besedo iz kmečkih domov, niso nič izdali. In tako čaka na osvoboditev poleg šesto tisoč Slovencev in Hrvatov v Julijski Krajini tudi čez sto tisoč Slovencev v Avstriji.

PREDAVANJE DRUŠTVA »TABOR« U LJUBLJANI

U četvrtak je društvo »Tabor« u Ljubljani priredilo predavanje »Bilanca 14. obletnice Koroškega plebiscita«. Predavanje je održano u predavaoni realke u Vegovoj ulici.

Pronevjerjenje u blagajni istarske pokrajinske uprave i novi porezi

Nova pokrajinska uprava.

Pula, oktobra. — U kasi pokrajinske uprave otkrio se veliki manjak. Prefekt je smijenio staru upravu i raspisao nove, vrlo velike, naknadne poreze (sovrinposte), kako bi se taj manjak nadoknadilo. Na taj način će fašističke grijehe platiti naš narod plaćanjem novih poreza i taksa. Kada se znade koliko je Istra, a naročito Pula i okolica, osiromašena i pod kakovim fiskalnim teretima stenje stanovništvo, onda se bojimo da će to novo breme narod teško podnijeti.

Da se duhovi umire postavljena je nova pokrajinska uprava. Novi pretsjednik i odbornici imaju tu (i jedinu) kvalifikaciju da su fašisti od 1920 godine i da su mladi. Nova uprava je sastavljena od slijedećih fašista.

Artur Lodovico, pretsjednik, Donelli Lino potpretsjednik, Rizzi Niccolo Martinioli (Martinioli) Niccolo (iz Lošinja), Millevoi Pietro (iz Labina), dr. Polesini iz Poreča, dr. Scampicchio iz Kopra, Gabrielli (Gabrielić) iz Pazina i dr. Stagni (Stanić) iz Pule, kojemu je tek 27 godina.

OBLJETNICA SMRTI RIJEČKOG RENE-GATA SENATORA GROSIĆA.

Rijeka, oktobra. — Prošlog ponedjeljka po podne je jedna grupa od pretstavnika vlasti i fašističke stranke otišla u povorci na groblje da komemorira pokojnog senatora Grosića. Povorku su predvodile općinska i pokrajinska fašistička zastava. Položeni su i vijenci općine i pokrajine, a podesta Gigante je prozvao Grosića imenom, našto su prisutni odgovorili: »Presente«.

Pokojni Grosić je bio iz Draguča, u Istri. »Vedetta« piše tom prigodom da je Grosić bio »Sommo cittadino, assertore magnanimo e mirabile dell'italianità di Fiume e del Carnaro di Dante, animatore, incitatore, guida« itd. itd. Znamo međutim, da je bio običan renegat, izdajica svog naroda.

»TALIJANSTVO« MALTE I »TALIJANSTVO« JULIJSKE KRAJINE

Talijanski advokati na Malti protestiraju.

U znak protesta što je ukinut talijanski jezik na sudovima, talijanski advokati sa Malte nisu prisustvovali prvom sudskom zasjedanju ove sezone. Izglasali su rezoluciju na britansku javnost u kojoj kažu da se obračuju na javnost, jer od vlade ne očekuju pomoći.

Pozivlju se na britansku kulturu i kažu da svaki narod pa koliko malen bio, ima prava da živi i napreduje u okviru svoje nprrodnosti. Akt ukidanja talijanskog jezika, kažu dalje, obara prestiž i povjerenje naroda u sud i administraciju, i to krši sve principe kulture i civilizacije.

Tu rezoluciju donajaju sve fašističke novine, pa tako i one u Julijskoj Krajini koje svakodnevno pišu o potrebi da se naš narod u granicama Italije uništi.

Talijanstvo Julijske Krajine — — —

Naša kulturna kronika

OB DEVEDESETEM ROJSTNEM DNEVU SIMONA GREGORČIČA

Naša dužnost je, da se spominjamo dni v katerih so nam vzeli našo zemljo, naša dužnost pa je tudi, da se spominjamo dni, ki so nam dali velikih mož. Eden takih naših mož je bil tudi pesnik — prerok Simon Gregorčič, čigar devetdeseti rojstni dan praznujemo 15. t. m.

»Goriški slavček« tako so ga nazivali, saj je tudi zaslužil ta naslov, se je rodil 15. oktobra 1844 na Vrsnem št. 17 pod Krnom ob levem bregu Soče, kot sin preprostega kmeta. Spoznali so v njem nadarjenega dečka in ko je odrasel ljudski šol, so nagovorili očeta, da ga je poslal v goriško srednjo šolo.

Leta 1864. je položil gimnazisko maturo in ker ni imel sredstev, da bi se posvetil jezikoslovju, se je po daljšem notranjem boju odločil in stopil v bogoslovje. Za časa bogoslovnih studij je Gregorčič pridno sodeloval pri rokopišnem listu »Sloga«, ki so ga izdajali bogoslovci sami. Leta 1867. je zaključil bogoslovne studije in v jeseni istega leta je pel novo mašo v Libušnjem. Naslednje leto je nastopil službo kot kaplan v Kobaridu, kjer je ostal pet let. Tu je Gregorčič preživel najlepša leta svojega službovanja. Takratni kobaridski dekan Jerše mu ni bil samo duhovni sobrat, ampak skrbel je za mladega, a bolnega kaplana prav po očetovski. Tu je sklenil prijateljstvo z notarjem Gruntarjem, ki mu je ostal tudi potem, ko je Gregorčič odšel iz Kobarida, iskren prijatelj, njegov svetovalec, nekaj mecen in zagovornik. Gruden je izdal tudi prvi zvezek njegovih »Poezij«, ki so Gregorčiču dale veliko ne le v gmotnem oziru, ampak tudi zadoščenje za mnoge slabe sodbe in prezir. Slovensko ljudstvo je namreč v nekaj mesecih pokupilo vso naklado izdanega zvezka in tako najlepše dokazalo, kaj mu je bil Gregorčič.

Slovenski javnosti je Gregorčič znan kot pesnik. Za tedanje dobo in razmere v slovenski literaturi je bil mladi pesnik res pravi »slavček« in je postal najbolj popularen pesnik slovenskega ljudstva, kar dokazujejo mnoge njegove pesmi, ki so ponarodele. Za našo ožjo domovino pa je Gregorčič mnogo naredil tudi v drugem pogledu. Zlasti prva leta se je mnogo udeleževal v delu za narodni preporod. V Kobaridu je, ko je bil tam kot kaplan, ustanovil čitalnico in ji bil duhovni vodja. V njej je prirejal ljudske igre. Bila je to doba čitalniških »besed« in Gregorčič se je tu udeleževal tudi kot pevovodja. Pa tudi kasneje, ko je odšel iz Kobarida, se je udeleževal v prosvetnem življenju. Saj ni bilo večje slovesnosti na Goriškem brez Simona Gregorčiča. Ob takih prilikah so govorili razni narodni delavci v nevezani besedi, Gregorčič pa je za take slovesnosti pisal pesmi in jih ponajveč tudi sam recitiral. Nič čudnega, če so verzi mladega pesnika vžigali ljudstvo in ga spodbujali, saj je bil Gregorčič tako prisrčen, dober in priprost v besedi, kot je bil v značaju. Poleg svojih pesniških prispevkov, ki jih je pošiljal v razne slovenske liste, je sodeloval tudi pri domačih goriških listih v »Glasu« in Gaberščekovi »Soči«, v kateri je pozneje delal kot korektor.

Iz Kobarida je Gregorčič odšel 1873. kot kaplan v Rihemberg, kjer se mu je vedno ložilo po lepem planinskem svetu. Pa tudi njegovo zdravje ni bilo kos naporu službi, ki jo je zahtevalo mesto kaplana v rihemberški župniji. Ko je bil v Rihemberku, zahajal v Gorico, kjer se je sestajal s prijateljem Franom Erjavcem, Pagliaruzijem — Krilanom in drugimi ožjimi znanci. Ker ni zmozel službe, je zaprosil za začasni pokoj in se leta 1882. naselil kot vikar na Gradišču nad Prvačino. Ob odhodu iz Rihemberga ga je občina imenovala za častnega člana, kar je dokaz, da je bil tudi tu splošno priljubljen in spoštovan. Na Gradišču si je kupil posestvo, ki ga je leta 1903. prodal stopil v pokoj in se preselil v Gorico. Gregorčičevo posestvo na Gradišču pa je danes v tujih in če se ne motimo, v laških rokah.

V Gorici je bolehal, pisal in urejeval svoje pesmi ter živel sam zase; zadela ga je kap, dobil je pljučnico in 24. septembra 1906 ga je smrt rešila trpljenja.

O Gregorčičevi zadnji poti je A. Gaberšček v svojem drugem delu »Goriških Slovencev« napisal nekaj strani in pravi med drugim:

»Neštete množice našega ljudstva iz Gorice, okolice in dežele in tudi deputacije iz raznih krajev Slovenije so prihajale kropiti našega umrlega planinskega slavnca. Prišel je tudi nadškof in knez. Dolgo časa je molil ob odru, gledal pesniku v obraz, težko se je zadrževal joka. Toliko solza resnične žalosti ni bilo kmalu izplakanih ob kakem mrtvaškem odru. Po mestu je viselo iz mnogih hiš veliko črnih zastav. Naslikal ga je prof. Gvajc, fotografiral Anton Jerkič, kipar Peruzzi iz Ljubljane pa mu je po naročilu župana Ivana Hribarja vzel masko. V nedeljo zvečer so zaprli krsto. »Dalje navaja Gaberšček imenoma osebnosti, ki so iz raznih krajev prišle na pogreb. Gregorčiča so z vozom peljali iz Gorice po soški dolini. Po poti so razne vasi prirejale sprejeme vse do Kobarida od koder so ga odpeljali na Libušnje, kjer so

ga pokopali. Za svojega glavnega dediča je Gregorčič v oporoki določil »Šolski dom«.

.... »Šolski dom«. Svojemu narodu pa je zapustil neprecenljiv zaklad svojih pesmi, katerih število presega 250 in od katerih je večina doživela že več izdaj. Zato veljajo Gregorčiču stih Val. Vodnika:

... dovolj bo spomina,
ki ga pesmi pojo.«

Tako kot se je Gregorčič približal s svojimi pesmimi življenju in duši našega, zlasti primorskega človeka, se je le še Ko-

JUBILEJ ELVIRE KRALJEVE I TRŠČANSKI SLOVENSKI TEATAR

Dne 4 oktobra slavila je mariborska glumica Elvira Kraljeva, naša zemljakinja, petnaestgodišnjico svojeg umjetničkog rada. Tim povodom pisale su novine o njezinom umjetničkom radu i lijepim uspjesima. Radivoj Rehar piše 5 o. m. među ostalim u ljubljanskom »Jutru« u članku o Elviri Kraljevoj i ovo:

»Na pot življenja je stopila v tistem solničnem in šumnem Trstu ob naši Adriji, ki je imel za seboj veliko gledališko tradiciju in občutljivo vzgojeno publiko, italijansko in tudi že slovensko. V tistem Trstu, kjer je pred in deloma še po svetovni vojni delovalo edino slovensko poklicno gledališče, ki ni prejemale nobenih javnih podpora; slovensko gledališče, ki je živelo polno življenje celo v času, ko je bilo ljubljansko deželno zaprto in je bil v njem kino!

Nič ni torej čudnega, ako nam je prav to slovensko tržaško gledališče dalo celo vrsto danes vodilnih igralca i igricev, ki so raztreseni po Jugoslaviji in izven njenih meja, in vzbudilo v vrsti drugih hrepeneje po gledališki umetnosti, med njimi tudi pri naši tedaj še mladi in neusmerjeni Elviri Kraljevi. In da je rojena za svečeno Talije, je pokazala že s svojimi ranimi nastopi na diletantskih odrih in ob raznih prireditvah, kjer je zlasti z deklaracijami vzbujala veselo pozornost. Tako jo je potem pripeljala življenska pot kot hčerko begunca v Maribor, daleč od solničnega in šumnega Trsta, z meje na jugu na meju na severu kjer je našla svoje poslanstvo.«

»DECA IŠČE KRALJA MATJAZA«

je naslov otroški igri, ki jo je napisal Drago Lavrenčić. Založilo jo je Društvo »Tabor« v Ljubljani.

Igra prikazuje v zelo dobrem razpletu dejanja trpljenje naše dece v italijanskih šolah, ki zanjo pomenijo mučnino. Po mnenju priznanih mladinskih pisateljev je igra jako primerna za vsakovrstne mladinske nastope, in jo moremo prav toplo priporočiti posebno našim učiteljem.

Cena knjižici je samo Din 4.—. Naroča se pri Društvu »Tabor« v Ljubljani (poštni predal 308).

Segajte pridno po tej knjižici in priporočajte jo svojim znancem.

STROHAL O ČAKAVSKOM NARJEČJU

»Obzor« od 7 augusta 1934 donio je u podlistku interesantan članak prof. Rudolfa Strohalo pod naslovom »Čakavsko narječje«, u kojem su izneseni početni čakavštine i prvi literarni tragovi u čakavštini.

»OBZOR« O MATI BALOTI

Pod naslovom »Mate Balota bard čakavske lirike« donosi zagrebački »Obzor« od 29 septembra feljton, koji je potpisan sa M. O. U tom feljtonu govori se s najvećim divljenjem i priznanjem o poeziji našeg Mate Balote, analiziraju se njegovi stihovi i konstatuje, da su Balotine pjesme po svojoj ljepoti, jakosti i čovječanskom osjećaju jedan od najljepših i najjačih dokumenata savremene hrvatske književnosti. »Obzor« od 5 oktobra donosi drugi članak o Baloti od istog pisca.

SKAUTIZAM I HEROJSTVO VLADIMIRA GORTANA

Proslava četverogodišnjice skautske čete »Vladimira Gortana«

Zagreb, oktobra. — Koncem prošlog mjeseca proslavila je IV skautska četa »Vladimira Gortana« četvrtu godinu svoga osnutka. Uvodni govor na proslavi održao je vodja čete Viktor Holjac, student prava, o značenju toga dana i naziva »Vladimir Gortan«. Iza toga je bilo dijeljenje nagrada najboljim skautima, koji su se istakli na ovogodišnjem logorovanju u Zirovnici:

Tom prilikom čitamo u dnevnoj štampi o proslavi te obljetnice i ove retnke:

»Pred četiri godine osnovana je u Zagrebu jedna nova skautska četa, četa »Vladimira Gortana«. Samo po sebi ne bi to bilo od većega značenja jer se to u skautskome pokretu, koji je još mlad i tek u razvitku događa često. Od mnogo je veće važnosti činjenica da je četa izabrala za svoga zaštitnika i uzor istarskoga borca, čovjeka, koji je — priznajmo — neznatan, malen i ni-

sovel. V pesmih zadnjega občutimo vso trpkost našega Krasa, v Gregorčičevih pa vse veličastvo njegovega planinskega sveta ob Sočinih bregovih. O njegovi najlepši rodoljubni pesmi »Soči« pravi dr. Ivan Pregelj: »Svoj mogočeni poudarek je doživela pesem kot »preroška« v letih svetovne vojske. Pa nam je v Jugoslaviji pesem zdaj prav tako živa, kot je bila Gregorčiču. Kot taka sodi med slovenske kulturne narodne spomenike«. Njen prvi del se je uresničil med tem ko drugi del še čaka na uresničenje in z njim mi vsi! Agis.

DR. HENRIK TUMA O BENEŠKOJ SLOVENIJI

U oktobarskom broju ljubljanskog »Planinskog Vestnika« dr. Henrik Tuma nastavlja s opisivanjem Beneške Slovenije. Uz njegov zanimiv i vrlo informativan članak nalazi se i pregledna zemljopisna karta za orijentaciju po Beneškoj Sloveniji.

Djela Ferda Delaka

»Novi List«, koji izlazi u Buenos Airesu, javlja, da je tamošnji Ljudski oder uprizorio 25 septembra Cankarovog »Hlapca Jerneja« u dramatisaciji našeg Ferde Delaka. Priredba je uspjela i dvorana »Garibaldi« (!?) u kojoj se je pretstava priredila bila je puna.

Ljubljanski »Slovenec« donio je članak, u kojem govori o filmu nedavnog ljubljanskog festivala, koji je izrađen pod režijom Delaka. O režiji filma »Slovenec« govori s najvećim priznanjem i kaže, da je taj film režiran tako dobro, da ne zaostaje za sličnom internacionalnom produkcijom. Zasluga je to spretnog i talentovanog Delaka, koji je na polju filmske režije imao i ranije liepih uspjeha. I beogradska »Politika« piše povoljno o režiji Delaka.

MATKO BRAJŠA RAŠAN

Povodom smrti Istarskog komponiste Matka Brajša Rašana izšli su u dnevnoj štampi liepi članci o njemu. Donijele su ovečće članke »Novosti«, »Obzor« i »Narodne Novine«. U »Narodnim Novinama« piše o Brajši poznati komponista Antun Dobronić i govori o njemu vrlo toplo i s priznanjem za njegov muzički rad naročito za rad na sakupljanju narodnog folkora u Istri. Kaže, da je potrebno, da se njegova ostavština, kao i sve ono što je Brajša sa tog terena objavio, sakupi i stručno definitivno sredi i objavi i preda muzičkoj javnosti kao izvor za naše nove stvaralačke muzičko-nationalne podvige.

Izjava g. Dragovana Šepića

Molim uredništvo »Istre«, da mi uvrsti slijedeću izjavu:

Ovih je dana Omladinska Nacionalistička Biblioteka Velikog jugoslavija izdala knjigu »Istra, zemlja muka«. Kad sam pročitao tu knjig vidio sam da je to, osim uvodne riječi i statističkog pregleda, doslovice prepisana moja brošura »Zemlja muka« izdana u Parizu 1932. godine.

Da se prenese doslovice čitava brošura, ja nisam nikome dao dozvolu. Dobrila Srećko, koji je jedan od pokretača biblioteke Velikog jugoslavija došao je da me pita tek, smije li se služiti materijalom moje brošure. Nisam mogao drugo da mu odgovorim nego to, da na materijal o našem pitanju nema nitko monopol, prema tome ni ja, i da se može svatko njime služiti. Dozvolio sam mu također, da materijal preradi, ali nikako da ga doslovice prenese. Izgleda da je Dobrila shvatio, da služiti se materijalom znači prepisivati već izdane knjige. To pak nije dozvoljeno i ovime dajem izjavu, da s pokretačima omladinske biblioteke, koja je izdala knjigu ISTRA ZEMLJA MUKA nemam nikakve veze i da je materijal u toj knjizi osim uvodne riječi i statističkog pregleda, bez moje dozvole doslovice prepisana brošura Zemlja muka izdata u Parizu 1932. godine.

Zahvaljujem najlepše na uvrštenju. Dragovan Šepić.

ANTUN MOTIKA DOBIO JE STIPENDIJU ZA FRANCUSKU

Poznati istarski slikar Antun Motika koji je u posljednje vrijeme imao mnogo liepih uspjeha, a do sada je služio kao profesor u Mostaru, dobio je stipendiju da može na studije u Pariz, gdje je već izvjesno vrijeme bio.

USPJEH SLIKARA FRANCA KLEMENČIČA

Naš primorski slikar Franc Klemenčić izložio je svoja novija djela u Ljubljani i doživio uspjeh. Kritika ističe njegov velik napredak, produbljenje i novu snagu. Sad je slobodniji u stvaranju, svjež i neposredan, kaže »Slovenec«.

ANTE DUKIĆ NA POLJSKOM

Septembarski broj »Poljsko-jugoslovenskog pregleda« iz Poznania donosi u poljskom prevodu Stanislaw Bombowskoga pjesmu Ante Dukića »Vrelo« iz zbirke »Od osvita do sutona«.

KOMEMORATIVNA SJEDNICA »ISTRE« U ZAGREBU

U srijedu 10. o. mj. u 7 sati naveče održao je odbor društva »Istre« u Zagrebu, uz sudjelovanje mnogobrojnog članstva, komemorativnu sjednicu u slavu blagopokojnog Kralja. Žalobnu sjednicu je otvorio predsjednik Stari, a komemorativni govor je održao potpredsjednik društva dr. Miran Kajin.

Iza toga je zaključeno da se žalobni sastanak svih emigranata održi u petak 12 o. mj. u 19 sati u »Kolu«.

ŽALOBNI SASTANAK ISTRANA

Pozivlju se svi emigranti da dodju na žalobni sastanak za blagopokojnim Kraljem Aleksandrom, koji će se održati u petak 12 o. mj. u 19 sati u »Kolu«.

ČLANSKI SESTANEK U KARLOVCU

Emigrantsko društvo »Istra-Trst-Gorica« u Karlovcu poziva vse članstvo kakor i do prijatelje društva na članski sestanak ki se vrši dne 14 t. m. (v nedeljo) v mali dvorani gradske vječne in na katerem se bode raspravljalo sledeči dnevni red.

1. Proslava rapalskega dne.
 2. Posvetitev društvene zastave.
- Začetek članskega sestanka točno ob 3 popoldne.

VJENČANJA

Učitelj Tugomil, profesor gimnazije u Rumi, vjenčao se u Beogradu, u mjesecu augustu ove godine, sa Verom Mirčić, kandidat filozofije, kćerkom upravnika Opće državne bolnice u Beogradu. — Od srca čestitamo!

Ovih dana se u Ljubljani vjenčao naš dr. Branko Verčec, potpredsjednik mariborskog emigrantskog društva »Nanos«, sa gospođicom Milenom Engelman, poznatom sokolskom radnicom iz Ljubljane. Mladom paru iskreno čestitamo.

PO SMRTI ING. GRGE ŠKABIČA

Javili smo vam već o tragičnoj smrti našeg člana g. inž. Grge Škabiča. Umro je od upale mozga, a pokopan je brez naše pratnje radi priljepčivosti bolesti.

Članovi »Istre« njegovi kolege i prijatelji duboko dirnuti njegovom sudbinom ipak su mu dostojno iskazali zadnje poštovanje. Kolege sa Poljoprivredne ogledne stanice održali su mu zadušnice 5. X, a »Istra« 6. X. Na ovim zadušnicama, a naročito na onoj što je »Istra« priredila, prisustvovali su članovi »Istre«, njegovi kolege, te odaslanstva »Narodne odbrane«, »Čirilo-metodove« podružnice i J. K. »Krasa«.

U nedjelju poslali smo svi skupa, u dva velika autobusa, na groblje »Lovrinac« da se s njime oprostim i grob mu iskitimo. Pa su se od njega oprostiti dirljivim govorima njegov šef, g. ing. Gazzari u ime činovništva, potpredsjednik »Istre« g. S. Vrdoljak, a u ime »Krasa« g. dr. Šestan.

Na grob smo mu postavili dva vijenca i mnogo cvijeća.

»Istra« će urediti njegov grob i skrbiti se da bude uredno održavan.

Neka mu je trajna uspomena, a ožalošćenju braći u tužnoj Istri naše toplo saučestje.

U FOND »ISTRE«

Grlić Vlado, pretst. policije
Varaždin Din 100.—
za rasprodane blokove
Grbac Jakob, Maribor » 10.—
Bavčar Vinko, vlakovodja,
Murska Sobota » 5.—
U prošlom broju objavljeno » 33.637.60
Ukupno ... Din 33.772.60